

Taariikhda Qarsoon ee Aayadda Afartan — Lambar Lix iyo Labaatan

Yexesqeel Lambarka Toddobaad

Jeff Pippenger

2026-08-12

Xarriiqda nebinnimada ah ee aan u aqoonsanayo ‘giraangirta Yoosiyaah’ wuxuu ka bilaabmaa fallaagadii reer binu Israa’iil ee qadiimiga ahayd markii ay diideen Ilaah inuu boqorkooda ahaado sannadkii 1097 BC. Saddexdii boqor ee ugu horreeyey (Sawlos, Daa’uud, iyo Sulaymaan) waxaa lagu tilmaamaa inay xukumeen afartan sannadood, laga bilaabo 1097 BC ilaa 977 BC. Geeridii Sulaymaan dabadeed, fallaagadii Yeroboocaa iyo tobanka qabiil ee woqooyigu waxay soo afjaraan xarriiqda saddexdaas boqor ee ugu horreeyey, waxayna bilaabaan xariiq boqorro ah oo ka jira labadaba boqortooyada woqooyi iyo tan koonfureed.

Saddexda boqor ee ugu horreeya waxay astaan u yihiin xaqiiqooyin badan, laakiin mid ka mid ah giraangiraha runta ee ay ku xiran yihiin waa saddexda boqor ee ugu dambeeya Yahuudah—Yehooyaaqiim, Yehooyaakiin iyo Sidqiyaah—kuwaas oo iyaguna metela Kuros, Daariyos iyo Artakserkses. Kuros, Daariyos iyo Artakserksesna iyaguna waxay metelaan saddexdoodii amar ee ka soo bilaabmaya 516 BC ilaa 457 BC; kuwaas oo iyaguna metela saddexda malaa’igood ee Muujintii afar iyo tobnaad ee yimaadda 1798, Abriil 19, 1844, iyo Oktoobar 22, 1844, siday u kala horreeyaan. Taariikhda imaatinka saddexda malaa’igood ee Muujintii afar iyo tobnaad ayaa xarafka xaraf loogu soo celiyaa wakhtiga shaabadaynta ee boqolka afar iyo afartan kun, sidaas awgeedna waxa la aqoonsanayaa in qadka nebiyadeed ee ka bilaabma subkidda Saa’uul oo boqor laga dhigay uu ku dhammaado marka kiniisadda guulaysata la subko xeerka Axadda ee dhowaan imanaya. Qadku waxa uu ka kooban yahay giraangiraha boqor Yoosiyaah, kaas oo dib ugu noqonaya kacdoonkii Yerobaam ee Beytel iyo Daan sannadkii 977 BC.

Labaatan iyo laba

Yarobcaam wuxuu leeyahay astaanta laba iyo labaatan, waayo wuxuu boqornimada hayey laba iyo labaatan sannadood; sidaas darteedna maraggiisa ayuu ku xidhayaa taariikhda ay laba iyo labaatan ku metelaan, taas oo ah astaan muujinaysa isu-geynta Ilaahnimada iyo dadnimada, sida ay u iftiimisay aragtidiisii marah ee Daanyeel maalintii laba iyo labaatan, iyo tirada laba boqol iyo labaatan, oo tirada laba iyo labaatan ku ay toban meelood meel ka tahay.

Oo wakhtigii uu Yerobocaam boqor ahaa wuxuu ahaa laba iyo labaatan sannadood; markaasuu la seexday awowayaashiis, oo Naadaab oo wiilkiisii ahaa ayaa meeshiisii boqor ka noqday. 1 Boqorradii 14:20.

“Isku-ka-noqoshada-Midnimada,” oo ka dhigan isu-geynta Ilaahnimada iyo bini-aadannimada, waa shaqada Masiixa oo bilaabatay Oktoobar 22, ama bisha tobnaad (Gregorian); toban jeer laba

iyo labaatan waxay la eg tahay laba boqol iyo labaatan. Yeroboocaam wuxuu ka taagay meelo allabari oo been-abuur ah Beytel iyo Daan labadaba, sidaas darteedna wuxuu calaamad u yahay cibaadada been-abuurka ah ee Axadda, taas oo la xiriirta isku-darka kaniisadda (Beytel: macneheedu waa kaniisad) iyo dawladda (Daan: macneheedu waa xukun).

Markaasaa Yaaraabcaam wuxuu dhisay Shekem oo ku taal buurta Efrayim, wuuna degganaa dhexdeeda; dabadeedna halkaas ayuu ka baxay oo wuxuu dhisay Fenuu'eel. Yaaraabcaamna wuxuu qalbigiisa iska yidhi, Hadda boqortooyadu waxay ku noqon doontaa reer Daa'uud. Haddii dadkanu Yerusaleem u tagaan inay allabari ku bixiyaan guriga Rabbiga, markaas qalbiga dadkanu mar kale wuxuu u jeesan doonaa sayidkoodii, kaasoo ah Rexabcaam oo ah boqorka dalka Yahuudah; markaasay i dili doonaan, oo haddana waxay ku noqon doonaan Rexabcaam oo ah boqorka dalka Yahuudah. Sidaas daraaddeed boqorkii talo ayuu qaatay, oo wuxuu sameeyey laba weyl oo dahab ah, oo wuxuu ku yidhi iyagii, Aad bay idiinku badan tahay inaad Yerusaleem tagtaan; bal eega ilaahyadiinna, Israa'iilow, kuwaas oo idinka soo bixiyey dalkii Masar. Midna wuxuu dhigay Beytel, kii kalena wuxuu geeyey Daan. Oo waxaasu waxay noqdeen dembi; waayo, dadku waxay tageen inay ku caabudaan kii hore ilaa Daan. Oo wuxuu sameeyey guri meelo sarsare ah, oo wadaaddona wuxuu ka dhigay dadkii ugu hooseeyey, kuwaas oo aan reer Laawi ahayn. Yaaraabcaamna wuxuu amray iid bisha siddeedaad, maalinteeda shan iyo tobnaad, oo la mid ah iidda dalka Yahuudah ka taal; oo wuxuu wax ku bixiyey meesha allabariga dusheeda. Sidaas oo kale ayuu ku sameeyey Beytel, isagoo allabari u bixinaya weylihi uu sameeyey; oo wuxuu Beytel geeyey wadaaddadii meelaha sarsare ee uu sameeyey. Sidaas daraaddeed wuxuu wax ku bixiyey meeshii allabariga ee uu ku sameeyey Beytel maalinteedii shan iyo tobnaad ee bisha siddeedaad, taas oo ah bishii uu qalbigiisa ka hindisay; oo wuxuu reer binu Israa'iil u amray iid; oo wuxuu wax ku bixiyey meeshii allabariga dusheeda, wuuna foom shiday. 1 Boqorradii 12:25–33.

Taariikhdii aasaasiga ahayd ee tobanka qabiil ee woqooyi, waxaa jiray kacdoon hore loogu sii muujiyey diidmadii reer binu Israa'iil ee Ilaah sidii Boqor ahaan, iyo weliba kacdoonkii Haaruun iyo dibigii dahabka ahaa. Kacdoonkii Haaruun wuxuu ka dhacay taariikhdii aasaasiga ahayd ee Israa'iiltii hore, kii Yaaraabcaamna wuxuu ka dhacay taariikhdii aasaasiga ahayd ee tobanka qabiil ee woqooyi. “Xarriiq dul saaran xarriiq” Haaruun, isagoo ah wadaad sare, wuxuu metelaa kiniisadda, Yaaraabcaamna isagoo boqor ah, wuxuu metelaa dawladda. Labadaas kacdoon ee aasaasiga ahi waa xarriiq ay ku jirto kacdoonkii aasaasiga ahaa ee dadka reer binu Israa'iil markii ay damceen boqor bini'aadan ah.

490

Waxaa jira saddex xilli oo min afar boqol iyo sagaashan sannadood ah taariikhda quduuska ah, kuwaas oo lagu metelay kitaabka Yexesqeel; midna wuxuu la xiriiray boqorrada, kan kalena macbudka, kan kalena ciidanka. Saddexdaas xilli waxay la jaanqaadaan fallaagadii Haaruun, (macbudka), Saa'uul (ciidanka), iyo Yerobocaam (boqorka). Saddexda astaamood ee nebi, wadaad, iyo boqor ka mid ah, waa boqor Saa'uul kan lagu garto inuu wax sii sheegayey, Haaruunna wuxuu ahaa wadaadka, Yerobocaamna wuxuu ahaa boqorka.

Oo waxaa dhacday, markii kuwii hore u yiqiin oo dhan ay arkeen in, bal eeg, uu wax sii sheegayay isagoo nebiyada la jira, ayaa dadkii midba midka kale ku yidhi, Maxaa ku dhacay ina Qiish? Saa'uulna ma nebiyada ayuu ka mid yahay? Oo nin ka mid ahaa isla meeshaas ayaa u jawaabay oo yidhi, Laakiin bal yaa aabbahood ah? Sidaas daraaddeed waxay noqotay maahmaah, Saa'uulna ma nebiyada ayuu ka mid yahay? 1 Samuu'eel 10:11, 12.

Kaniisadda guulaysata waxay ka kooban tahay nebi soddon jir ah, wadaad soddon jir ah, iyo boqor soddon jir ah, kuwaas oo uu u taagan yahay Ezekiel oo bilaabay sannadkiisii soddonaad, Yuusuf oo bilaabay adeeggiisii sannadkiisii soddonaad, iyo boqor Daa'uud oo bilaabay inuu xukumo sannadkiisii soddonaad. Kaniisadda guulaysata waxaa siddeeddii cutub ee ugu dambeeya ee kitaabka Ezekiel loogu matalay macbudka dhulka oo dhan buuxiya, kaniisadda guulaysatana waa Philadelphia, taas oo ah kaniisaddii siddeedaad ee ka mid ah toddobada.

Khadka nebinnimada ee Yoo'uusiyaah oo bilaabatay 977 BC waxay ku dhammaanaysaa sharciga Axadda ee dhowaan imanaya. Daahirinta iyo shaabadaynta boqolka iyo afar iyo afartan kun ee bilaabatay 31-ka Diseembar, 2023, waxay bilaabatay markii Miikaa'iil soo degay si uu u soo sara kiciyo labadii markhaati ee Muujintii kow iyo tobnaad. Sannadka 2023 wuxuu yimid laba iyo labatan sano ka dib Sebtembar 11, 2001, sida ay Xeerarkii Shisheeyaha iyo Kacdoonku ee 1798 u yimaaddeen laba iyo labatan sano ka dib Baaqa Madax-bannaanida ee 1776. Xukunkii laba iyo labaatanka sano ahaa ee Yaaraabcaam wuxuu bilaabmay 977 BC markii nebinnimadii Yoo'uusiyaah la soo bandhigay. Waqtigaas nebigii caasiga ahaa ee 1 Boqorradii cutubka saddex iyo tobnaad wuxuu ka hor yimid riddadii Yaaraabcaam, sida Muuse uga hor yimid riddadii Haaruun, iyo sidii Samuu'eel uga hor yimid dadkii badnaa ee doonayay boqor. Iskahorimaadyadaas ka dhanka ah riddooyinkii aasaaska ahaa, ee uu matalayo farriinta nebigii caasiga ahaa, Muuse iyo Samuu'eel, waxay matalaan qaylada dheer ee malaa'igta saddexaad marka la gaadho sharciga Axadda. Waa farriinta digniinta ah ee ay ku dhawaaqdo calamaddu, taas oo taariikhda Yaaraabcaam lagu matalay saadaasha Yoo'uusiyaah ee la socota "calaamad."

Oo bal eeg, waxaa Yahuudah ka yimid nin Ilaah ah oo hadalka Rabbiga ku yimid Beytel; Yeroboocaamna wuxuu ag taagnaa meeshii allabariga si uu foom u shido. Markaasuu ka qayliyey meeshii allabariga isagoo ku hadlaya hadalka Rabbiga, oo wuxuu yidhi, Meel allabariyahow, meel allabariyahow, Rabbigu sidan buu leeyahay; Bal eeg, waxaa reer Daa'uud u dhalan doona wiil, oo magiciisa la odhan doono Yoosiyaah; oo isna dushaada ayuu ku bixin doonaa wadaaddada meelaha sarsare oo dushaada foom ku shida, oo lafaha dadka ayaa dushaada lagu gubi doonaa. Oo isla maalintaas ayuu calaamo bixiyey, isagoo leh, Tanu waa calaamadda Rabbigu ku hadlay; bal eeg, meeshii allabariga way dillaaci doontaa, dambaskana korkiisa yaal waa la daadshadi doonaa. Oo waxay noqotay, markii Boqor Yeroboocaam maqlay hadalkii ninkii Ilaah ee ka qayliyey meeshii allabariga ee Beytel, inuu gacantiisa ka soo fidiyey meeshii allabariga, isagoo leh, Qabta isaga. Gacantiisii uu isaga ku soo fidiyeyna way engegtay, sidaas darteedna dib uguma soo celin karin isaga.

Meeshii allabariguna way dillaacday, dambaskiina waxaa looga daadiyey meeshii allabariga, siduu ahaa calaamaddii uu ninkii Ilaah bixi jiray erayga Rabbiga. Markaasaa boqorkii u jawaabay oo ku yidhi ninkii Ilaah, Hadda baryo wejiga Rabbiga ah Ilaahaaga, oo ii soo ducee, si gacantaydu mar kale iigu soo noqoto. Kolkaasaa ninkii Ilaah Rabbiga baryay, oo gacantii

boqorkuna mar kale way ugu soo noqotay, oo waxay noqotay sidii ay markii hore ahayd. Markaasaa boqorkii ku yidhi ninkii Ilaah, Kaalay gurigayga ila tag, oo naso, anna waxaan ku siin doonaa abaalgud. Laakiinse ninkii Ilaah wuxuu boqorkii ku yidhi, Haddaad i siisid gurigaaga badhkiis, kula geli maayo, oo meeshan kibis kuma cuni doono, biyo na kuma cabbi doono; waayo, sidaas ayaa erayga Rabbigu igu amray, isagoo leh, Kibis ha cunin, biyo hana cabbin, oo jidkii aad ku timid dib ha ugu noqon. Sidaas daraaddeed jid kale ayuu maray, oo kuma soo noqon jidkii uu Beytel ku yimid. 1 Boqorradii 13:1–10.

Diidmada nebigu inuu Yeroboocaam wax la cuno, in kasta oo uu u bandhigay “gurigaaga badhkiis,” waxay la jaanqaadaysaa ballankii Herodos uu Salome ugu ballanqaaday badh boqortooyadiisa.

Oo markii maalin ku habboon timid, Herodosna maalintii dhalashadiisa casho u sameeyey madaxdiisii, saraakiishiisii sare, iyo kuwa ugu waaweyn ee Galili; gabadhii Herodiyaas la sheegtayna markay soo gashay oo cayaartey, oo ay ka farxisay Herodos iyo kuwii isaga la fadhiya, boqorkii wuxuu gabadhii ku yidhi, I weyddiiso wax alla wixii aad doonayso, anna waan ku siin doonaa. Markaasuu iyada ugu dhaartay, Wax alla wixii aad i weyddiisato waan ku siin doonaa, tan iyo badh boqortooyadayda. Iyaduna way baxday oo hooyadeed ku tidhi, Maxaan weyddiistaa? Iyaduna waxay tidhi, Madaxa Yooxanaa Baabtiisaha. Markos 6:21–24.

Ballankii Herodos ee ahaa nus boqortooyadiisa wuxuu dhacay maalintii dhalashadiisa. Herodos wuxuu astaan u yahay Rooma, oo tobanka boqor ee Muujintii toddoba iyo toban waxaa u taagan qaybsanaantii Rooma ee tobanleyda ahayd ee Daanyeel cutubka toddobaad, iyo tobanka suul ee cutubka labaad. Dhalashadiisa waxaa lagu calaamadeeyaa marka boqortooyada lixaad lagu beddelo boqortooyada toddobaad ee sharciga Axadda, oo macnahan waxaa ay ku tahay maalinta dhalashada ee Qaramada Midoobay sida boqortooyada toddobaad ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah. Sharciga Axadda ee dhowaan imanaya, tobanka boqor, oo ay u taagan yihiin tobanka qabiil ee woqooyi ee Yerobocaam, waxay isku raacaan inay boqortooyadooda siiyaan bahalka hal saac gudaheed sida ku qoran Muujintii ‘toddoba iyo toban’.

Waayo, Ilaah wuxuu qalbiyadooda geliyey inay doonistiisa sameeyaan, oo ay isku raacaan, oo boqortooyadooda siiyaan bahalka, ilaa erayadii Ilaah ay rumoobaan. Muujintii 17:17.

Ka hor intaan guda gelin waxsii sheegidda Yexesqeel ee cutubka afraad, waxaynu aqoonsan doonnaa saddex iyo tobanka jeer ee Yexesqeel si toos ah u tilmaamo taariikh. Saddexdaas iyo tobankaas calaamadood ee jidku guud ahaan waxay u kala baxaan dunida iyo dadka Ilaah. Dunida, oo Masar ay metelayso, waxaa si toos ah taariikh loogu xusay lix jeer, Tuurna hal mar ayaa lala hadlaa, lixda jeer ee kalena Yerusaleem ayaa ah mawduuca. Buuggu wuxuu ka bilaabmaa 592 BC, taas oo ah sannaddii soddonaad ee wareegga toddoba iyo tobnad ee Jubilee-ga, aayadda koowaad ee cutubka afartanaad ee Yexesqeelna waxay tilmaamaysaa Oktoobar 22, 573 BC inay tahay dhammaadka wareegga. Wareegga Jubilee-gu wuxuu metelaa wakhtiga shaabadaynta ee boqolka afar iyo afartan kun laga bilaabo 9/11 ilaa sharciga Axadda ee dhowaan iman doona, kaas oo isna lagu metelay jab-fractal ka mid ah isla taariikhdaas laga bilaabo Diseembar 31, 2023 ilaa sharciga Axadda ee dhowaan iman doona. Labadaas muddo waxaa loo sii tusaaleeyey Agoosto 11, 1840 ilaa Oktoobar 22, 1844.

11-kii Agoosto, 1840, cid kale ma ahayn Rabbi Ciise Masiix qudhiisa ayaa u soo degay sidii malaa'igta xoogga badan ee Muujintii tobnaad, taas oo sidday kitaab yar oo dadka Ilaah looga baahnaa inay qaataan oo cunaan. Isla malaa'igtaas ayaa haddana u soo degtay 9/11 si ay u calaamadiso bilowga wakhtiga shaabadaynta. Isla malaa'igtaas ayaa u soo degtay Diseembar 31, 2023 si ay u soo sara kiciso labada markhaati ee lagu laayay jidka magaaladaas weyn ee Sodom iyo Masar, meesha uu Rabbiguna iskutallaabta ku qodnaa. Soo-degistaas ayaa calaamadisay xilliga xidhitaanka ee wakhtiga shaabadaynta. Gudaha muddada fractal-ka ah ee ka bilaabmaysa Diseembar 31, 2023 ilaa xeerka Axadda, Yexesqeel oo wadaad ah waxaa la siiyaa riyo ah macbudka jannada ku yaal. Wakhtigaas waxaa laga dhigaa carrab-la', wuxuuna hadlaa oo keliya marka Ilaah amro inuu sidaas sameeyo. Xaaladdisu waxay sii jirtaa ilaa xeerka Axadda ee dhowaan imanaya, kaas oo uu matalo baabbi'inta Yerusaaalem.

Sida Yooxanaa oo kale, Yexesqeel waxaa lagu amray inuu qaato kitaabkii ku jiray gacanta malaa'igtii soo degaysay ee Muujintii tobnaad, waxaana kaloo loo sheegay inuu cuno kitaabka baroorashada, baroorta, iyo hoogga.

Laakiinse, ina aadmow, maqal waxa aan kugu leeyahay; ha noqon fallaago sida gurigaas fallaagada ah; afkaaga fur, oo cun waxa aan ku siinayo. Oo markaan fiiriyey, bal eeg, gacan baa laysoo diray; oo bal ogow, waxaa ku jiray kitaab duuban; Oo hortayda ayuu ku kala bixiyey; oo waxaa lagu qoray gudihiisa iyo dibaddiisaba; oo waxaa ku qornaa baroor, oohin, iyo hoog. Yexesqeel 2:8–10.

Farriinta waxaa lagu muujiyey sidii farriin saddex-geesood ah, sidaas darteedna waxay astaan u tahay farriinta saddexda malaa'igood ee Muujintii afar iyo tobnaad. Sidaa darteed, waa farriinta shaabadaynta ee malaa'igta saddexaad tan shaabadaysa kuwa Yerusaaalem ku jira ee ka barooranaya oo ka ooyaya dembiga kiniisadda iyo dalka, sida lagu muujiyey cutubka sagaalaad ee Yexesqeel iyo cutubka toddobaad ee Muujintii.

Oo ammaanta Ilaaha reer binu Israa'iilna waxay ka kacday keruubkii uu korkiisa joogay, oo waxay u kacday marinka guriga. Markaasuu u yeedhay ninkii dharka wanaagsan xidhnaa, kii geeskiisa ku sitay weelkii khadka ee wax lagu qoro; Oo Rabbigu wuxuu ku yidhi, Magaalada dhexdeeda dhex mar, adigoo dhex maraya Yerusaaalem, oo calaamad ku saar wejiyada nimanka ka taahaya oo u qaylinaya karaahiyada oo dhan oo dhexdeeda lagu sameeyo. Yexesqeel 9:3, 4.

Kuwa qaata shaabadda waxay u barooranayaan dembiyada kaniisadda iyo dembiyada dalka, maragga Ezekielna wuxuu ku tolan yahay taariikhda Yerusaaalem iyo Masar, kuwaas oo calaamado u ah kaniisadda iyo dunida.

“Khamiirka cibaadadu awooddiisii gebi ahaanba ma lumin. Wakhtiga ay khatarta iyo niyad-jabka kaniisaddu ugu weyn yihiin, kooxda yar ee iftiinka ku taagan waxay la taahi doonaan oo la ooyi doonaan karaahiyada dalka dhexdiisa lagu sameeyo. Laakiin si gaar ah baryadoodu waxay ugu kici doonaan kaniisadda aawadeed, maxaa yeelay xubnaheedu waxay u dhaqmayaan sida dunidu u dhaqanto. ...”

“Amarku waa kan: ‘Magaalada dhexdeeda ka gudub, Yerusaaalem dhexdeeda ka gudub, oo calaamad ku mari foodaha nimanka ka taaha oo ka ooya karaahiyada oo dhan oo dhexdeeda lagu sameeyo aawadood.’ Kuwan taahaaya ee ooyaya waxay soo bandhigayeen ereyada nolosha; way canaanteen, way waaniyeen, wayna baryeen. Qaar ka mid ah kuwii Ilaah sharaf-dhaca ku sameeyey way toobad keeneen oo qalbigooda ayay hortiisa ku hoosaysiiyeen. Laakiinse ammaantii Rabbigu way ka tagtay reer binu Israa’iil; in kastoo qaar badani weli sii wadeen qaababka diinta, haddana xooggiisii iyo joogitaankiisii way ka maqnaayeen.”
Testimonies, volume 5, 209, 210.

Marka la eego macnaha guud ee kitaabka Baroorashadii Yeremyaah, baroorashada iyo hoogga oo astaan u ah saddexda malaa’igood ee Muujintii afar iyo tobnaad, baroorashooyinka iyo tiiranyadu waa malaa’igta kowaad iyo tan labaad, tan saddexaadna waa farriinta hoogga, taas oo ah calaamad dabaysha bari ee ay xannibayaan afarta malaa’igood ee wax celiya ee Muujintii toddobaad.

Masar

Kitaabka Yexesqeel, waxaa ku xusan saddex iyo toban taariikhood. Taariikhda ugu horraysa ee taxanaha Masar waa Yexesqeel 29:1, waxayna u taagnayd 587 BC.

Sannaddii tobnaad, bishii tobnaad, maalintii laba iyo tobnaad ee bisha, ayaa eraygii Rabbigu ii yimid, isagoo leh, Wiilka Aadanow, wejigaaga u jeedi Fircoon oo ah boqorka Masar, oo isaga wax ka sii sheeg, oo weliba Masar oo dhan ka sii sheeg. Hadal oo dheh, Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eeg, anigu col baan kugu ahay, Fircoonow, boqorka Masarow, adiga oo ah masduulaagii weynaa ee dhex jiifa webiyadiisa, oo yidhi, Webigaygu anigaa iska leh, oo anigaa naftayda u sameeyey. Yexesqeel 29:1–3.

587 BC waa sannadkii hareeraynta, taas oo bilaabatay sannad iyo badh ka hor burburkii Yerusaaalem. Wakhtigaas Yexesqeel wuxuu ku dhawaaqayaa in Ilaah afgembin doono Masar, iyo in afgembintaasi dadka Ilaah u muujin doonto nacasnimadooda ay ku aamminayeen masduulaagii Masar. Dhammaadka cutubkana waxaa lagu dhawaaqaa in Masar loo dhiibi doono Baabuloon, sidaasna lagu aqoonsanayo goorta ay tobanka boqor boqortooyadoodii toddobaad ee waxesii sheegista Kitaabka u dhiibaan Baabuloon casriga ah—boqortooyada siddeedaad ee ka mid ah toddobada. Waxesii sheegistaas waxaa la oofiyey ‘toddoba iyo toban’ sannadood ka dib, 571 BC, sida lagu sheegay dhammaadka cutubka. Sidaa darteed cutubka 29 wuxuu ka kooban yahay tixraaca ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya ee taariikheyn lala xidhiidhiyey Masar.

Oo waxay noqotay sannaddii toddoba iyo labaatanaad, bishii kowaad, maalintii kowaad ee bisha, in eraygii Rabbigu ii yimid, isagoo leh, Wiilka Aadamow, Nebukhadreesar oo ahaa boqorkii Baabuloon wuxuu ciidankiisii ka dhigay inay Tuur u adeegaan adeeg weyn; madax kastaba way bidaartay, garab kastana wuu diirmay; hase ahaatee isagu mushahar kama uu helin, ciidankiisuna kama ay helin Tuur, adeegga ay iyada ka geysteen daraaddiis. Sidaa darteed Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eeg, dalka Masar waxaan siin doonaa Nebukhadreesar oo ah boqorka Baabuloon; oo isagu wuxuu qaadi doonaa badnaanteeda, oo wuxuu qaadan doonaa boolideeda, oo wuxuu qaadan doonaa wixii laga dhacay; taasuna waxay mushahar u noqon doontaa ciidankiisa. Dalka Masar waxaan isaga u siiyey shuqulkii uu ka

qabtay, maxaa yeelay waxay aniga ii shaqeeyeen, ayaa Sayidka Rabbiga ahu leeyahay. Maalintaas waxaan geeska reer binu Israa'iil ka soo bixin doonaa inuu soo baxo, oo adigana waxaan ku siin doonaa afka furitaankiisa dhexdooda; oo waxay ogaan doonaan inaan anigu Rabbiga ahay. Yexesqeel 29:17–21.

Sannaddii labaatanaad, bisha kowaad, maalinta kowaad ee aayadda toddoba iyo tobnaad, waxay u taagan tahay taariikhda ugu dambaysa ee saddex iyo tobanka taariikhood ee ku jira Yexesqeel, waana ta keliya ee ku beegan ka dib Oktoobar 22, 573 BC. Waxay ka dhigan tahay wakhtiga boqorka woqooyi ee Daanyeel 11:42–43 la siiyo Masar, iyo sidoo kale barta ay tobanka boqor boqortooyadoodii toddobaad siiyaan boqortooyada siddeedaad ee ka mid ah toddobada. Waxaa la oofiyaa marka “geeska reer binu Israa'iil” soo baxo. Ishacyaahna Israa'iil waxay soo baxdaa maalinta dabaysha bari.

Kuwa Yacquub ka soo farcama ayuu xididdo yeelan doonaa; Israa'iilna way ubaxi doontaa oo biqli doontaa, oo dhulka oogadiisa oo dhan ayay midho ka buuxin doontaa. Ishacyaah 27:8.

Marka Ezekiel 29:17 la oofiyo, oo masduulaagii Masar loo dhiibo bahalkii baabiga xilliga sharciga Axadda ee soo dhow, roobka dambe waxaa lagu dul shubi doonaa Israa'iil si aan qiyaas lahayn. Roobkaasu wuxuu bilaabmay 9/11 isagoo ah rusheyn yar, sida uu u astaysan yahay Masiixu ku afuufay xertiisii ka dib markuu dhulka ku soo degay, kaddib markuu u koray Aabbihiis sarakiciddiisii dabadeed.

“Ficilka Masiixu ugu neefsaday xertiisii Ruuxa Quduuska ah, oo uu nabaddiisii ugu gudbiyey iyaga, waxay la mid ahayd dhowr dhibcood oo ka horreeya roobka badan ee la bixin lahaa maalinta Bentakostiga.” Spirit of Prophecy, volume 3, 243.

Saadaashii Yeexesqeel ee ku saabsanaa dhicitaankii Masar waxaa lagu dhawaaqay sannadkii 587 BC, oo ahaa sannadkii go'doominta, waxaana “toddoba iyo toban” sannadood ka dib saadaashii la oofiyey. Waxaa la oofiyey muddada uu matalo tirada “toddoba iyo toban,” sidaas darteedna waxay matalaysaa taariikhda qarsoon ee aayadda afartanaad ee Daanyeel kow iyo tobnaad. Waxaa la oofinayaa inta lagu jiro wakhtiga shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun oo lagu sawiray cutubka sagaalaad ee Yeexesqeel. Wakhtiga shaabadaynta ayaa roobka dambe la daadiyaa, marka hore sida rusheyn 9/11, dabadeedna sidii daadad buuxda marka la gaaro sharciga Axadda. Sida ku qoran Ishacyaah ayaa loo oofiyaa “maalinta dabaysha bari,” Islaamkuna waa dabaysha bari, Islaamkuna waa “hoogga” saddexaad. Farriinta Yeexesqeel la rabay inuu cuno waxay ahayd farriin saddex-laab ah, oo qaybteeda saddexaad ay ahayd farriinta hoogga.

Saddex iyo tobanka farriimood ee taariikheysan ee Yexesqeel waxaa loo soo bandhigay iyadoo lala xiriirinayo Yeruusaalem, Masar, iyo Turos. Dhammaantood waxay ka hadlayeen caasinimo, sida uu u matalo tirada “saddex iyo toban.”

Waxa aynu sii wadi doonnaa in aynu maqaalka xiga ku eegno taariikhaynta Yexesqeel.